

LA/Outi Lehmus

26.4.1989

Työeläkelaitoksille

VALTION ELÄKELAIN MUUTTAMINEN

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi valtion eläkelain 5 ja 7 §:n muuttamisesta (HE 48/89).

Joustavan eläkeiän toteutuessa heinäkuun alusta 1989 lukien valtion eläkejärjestelmässä eläkkeelle siirtyvälle henkilölle on voitava laskea eläkkeen markkamäärä nykyistä tarkemmin etukäteen. Tämän vuoksi ehdotetaan eläkkeen perusteena olevan palkan laskentasääntöä muutettavaksi siten, että palveluksen päättymisvuotta ei otettaisi huomioon, jos palvelus on jatkunut useamman kuin neljän kalenterivuoden aikana.

Lisäksi esitetään, että eläkeaikaa koskevan erivapauden myöntäminen siirrettäisiin valtioneuvostolta valtiovarainministeriölle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.1989.

ELÄKETURVAKESKUS

Tapio Karsikas

Markku Sirvio

LIITTEET

Hallituksen esitys 48/89

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion eläkelain 5 ja 7 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on parantaa valtion eläketurvan toimeenpanon palvelutasoa muuttamalla eläkkeen perusteena olevan palkan laskentasaantöä. Joustavan eläkeiän toteutuessa heinäkuun alusta 1989 lukien valtion eläkejärjestelmässä eläkkeelle siirtyvälle henkilölle on voitava laskea eläkkeen markkamäärä nykyistä tarkemmin etukäteen. Tämän vuoksi ehdote-

taan eläkkeen perusteena olevan palkan laskentasaantöä muutettavaksi siten, että palveluksen päättymisvuotta ei yleensä otettaisi huomioon.

Lisäksi esitetään, että eläkeaikaa koskevan erivapauden myöntäminen siirrettäisiin valtioneuvostolta valtiovarainministeriölle.

Lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1989.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Eläkepalkan laskenta

Valtion eläkelain (280/66; VEL) 7 §:n mukaan eläkkeen perusteena oleva palkka, jäljempänä eläkepalkka, määrätään kustakin palveluksesta pääsääntöisesti neljän viimeisen kalenterivuoden työansioden perusteella. Vanhuuseläkkeessä ansiot otetaan huomioon palkanmaksun päättymiseen asti. Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeessä ansiot otetaan huomioon työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden loppuun asti. Näiden kaavamaisten eläkemuotojen toimeenpano on toistaiseksi voitu hoitaa laskematta eläkkeiden markkamääriä etukäteen.

Valtion eläkelakiin on 3 päivänä helmikuuta 1989 annetulla lailla (103/89) lisätty heinäkuun alusta 1989 lukien voimaan tulevat uudet joustavan eläkeiän muodot eli yksilöllinen varhaiseläke, varhennettu vanhuuseläke ja osa-aika-eläke. Näiden uusien eläkemuotojen toimeenpano edellyttää perinteisiin kaavamaisiin eläkemuotoihin verrattuna huomattavasti yksilöllisempää palvelua. Valtiokonttorin olisi voitava antaa eläkkeelle aikovalle henkilölle arvio eläkkeen markkamäärästä etukäteen. Nykyisessä järjestelmässä tämä ei ole mahdollista, koska eläkepalkan laskennassa otetaan huo-

mioon ansiot yleensä palveluksen päättymiseen asti. Palveluksen vielä jatkuessa ei eläkkeen määrää voida etukäteen ilmoittaa, kun viimeiset ansiot eivät vielä ole tiedossa.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan VEL:n 7 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että palveluksen päättymisvuoden palkkoja ei otettaisi mukaan eläkepalkkaa laskettaessa, jos palvelus on jatkunut useamman kuin neljän kalenterivuoden aikana. Palveluksen päättymistä edeltäneiden neljän kalenterivuoden ansiot korotettaisiin indeksillä eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Näistä vuosista valittaisiin ansiotasoltaan kaksi keskimmäistä, joista eläkepalkka laskettaisiin kuten nykyisinkin. Tilanteessa, jossa palvelus päättyy vuodenvaihteessa ja eläke alkaa tammikuun alusta, myös viimeisen täyden kalenterivuoden ansiot otettaisiin eläkepalkkaa laskettaessa huomioon.

Ehdotettu muutos parantaisi valtion eläketurvan toimeenpanon palvelutasoa. Se mahdollistaisi eläkkeen määrän ilmoittamisen etukäteen, jolloin eläkkeelle aikova voisi paremmin suunnitella eläkkeellesiirtymistään ja uusien joustavien eläkemuotojen käyttöä. Muutos myös entisestään nopeuttaisi eläkehakemusten käsittelyä. Nykyiseen eläkepalkan laskentasaantöön verrattuna muutos vaikuttaisi vähäisessä määrin joko lisäävästi tai vähentävästi joidenkin eläkkeiden markkamäärään.

Vastaava uudistus on toteutettu kunnallisessa eläkejärjestelmässä 1 päivästä tammikuuta 1987 lukien.

1.2. Eläkeaikaa koskeva erivapaus

Valtion etu saattaa joissakin tapauksissa vaatia, että valtion palvelukseen on saatava tai siinä pysytettävä henkilö, jolla ennestään ei ole kertynyt lainkaan tai ainoastaan vähän eläkeaikaa ja joka aikanaan saatavan eläkkeen pienuuden vuoksi ei olisi halukas tulemaan tai pysymään valtion palveluksessa. Tällaisia tapauksia varten on VEL:n 5 §:n 8 momentissa säännös, joka antaa mahdollisuuden lukea yksittäistapauksessa valtion edun niin vaatiessa eläkeajaksi sellaista aikaa, jota ei muutoin lueta hyväksi eläkettä varten.

Eläkeaikaa koskevan erivapauden myöntää valtioneuvosto. Erivapauden myöntäminen on nykyisin varsin poikkeuksellista. Sen merkitys on vähentynyt johtuen siitä, että eri eläkejärjestelmien edut ovat yhtenäistyneet ja työeläketurva kattaa nykyisin kaiken ansiotyön. Eläkeaikaa koskevia hakemuksia tulee vuosittain 2—3.

Hallituksen tavoitteena on vähentää valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltävien asioiden määrää siten, että yleisistunnossa käsiteltäisiin pääasiassa vain ne asiat, joilla on yhteiskunnallista merkitystä. Sen sijaan päätökset, jotka sisältävät harkintavallan käyttöä yksittäistä henkilöä koskevissa asioissa, tulisi siirtää ministeriötasolle.

Edellä esitettyyn viitaten ehdotetaan, että VEL:n 5 §:n 8 momenttia muutettaisiin siten, että toimivalta eläkeaikaa koskevan erivapauden myöntämisessä siirrettäisiin valtioneuvostolta valtiovarainministeriölle. Erivapauden myöntämisen edellytykset säilyisivät ennallaan.

2. Asian valmistelu

Eläkepalkan laskentasäännön muutosta on valmisteltu valtiovarainministeriössä ja valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa valtion virka-

miesten ja työntekijöiden edustavimmat keskusjärjestöt ovat edustettuina.

Eläkeaikaa koskevan toimivallan siirtämisesitys perustuu hallinnon kehittämisen ministerivaliokunnan päätökseen.

3. Esityksen taloudelliset ja muut vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Eläkepalkan laskentasäännön muutos parantaa oleellisesti valtiokonttorin palvelutasoa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1989.

Lain 7 §:n 1 momenttia sovellettaisiin palvelukseen, joka päättyy 30 päivänä kesäkuuta 1989 tai sen jälkeen. Uutta eläkepalkan laskentasääntöä sovellettaisiin yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja varhennettuun vanhuuseläkkeeseen niiden voimaantulosta lukien, jos palvelus päättyy mainittuna aikana. Kuten edellä on sanottu, joustavan eläkeikäjärjestelmän toimeenpano edellyttää ehdotetun muutoksen samanaikaista toteuttamista.

Uutta 7 §:n 1 momenttia sovellettaisiin vastaavasti myös työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen. Näissä eläkemuodoissa edunsaaja itse ei voi ennakoida eläkkeen alkamisajankohdtaa. Perinteisen vanhuuseläkkeen alkamisajankohdan edunsaaja voi sen sijaan itse ennakoida. Tämän vuoksi lainmuutoksella ei tulisi puuttua jo ansaittuihin eläkepalkan laskentavuosiin. Näin ollen lakia ei ehdoteta sovellettavaksi ennen 1 päivää tammikuuta 1994 alkaen muuhun vanhuuseläkkeeseen kuin varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, vaan tällöin sovellettaisiin nykyistä sääntöä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**valtion eläkelain 5 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 5 §:n 8 momentti ja 7 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin ne ovat 5 §:n 8 momentti 14 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (902/79) ja 7 §:n 1 momentti 9 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (333/86), näin kuuluviksi:

5 §

Valtiovarainministeriö voi yksityistapauksissa valtion edun vaatiessa määrätä, että eläkeajaksi luetaan kokonaan tai osaksi aika 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen muussakin kuin 1 ja 5 momentissa mainitussa palveluksessa tai tehtävässä.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palvelussuhteesta erikseen laskemalla enintään 4 viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen 2 kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin 2 kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään 6 kuukautta. Jos näin on valittavina 3 kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on 4 kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioden keskimäärä kuukautta koh-

den on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioden keskimäärää kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin 4 kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään edellä sanotuin tavoin palvelussuhteen päättymistä edeltäneiden 4 kalenterivuoden aikana saaduista työansioista, kuitenkin niin, että jos palvelus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan päättymisvuosi huomioon. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päättyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1989.

Lain 7 §:n 1 momenttia sovelletaan palvelukseen, joka päättyy 30 päivänä kesäkuuta 1989 tai sen jälkeen. Lain 7 §:n 1 momenttia ei kuitenkaan sovelleta ennen 1 päivää tammi-kuuta 1994 alkavaan muuhun vanhuuseläkkeeseen kuin varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, vaan tähän sovelletaan aikaisempaa säännöstä.

Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 1989

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Erkki Liikanen*

Laki

valtion eläkelain 5 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 5 §:n 8 momentti ja 7 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin ne ovat 5 §:n 8 momentti 14 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (902/79) ja 7 §:n 1 momentti 9 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (333/86), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Valtioneuvosto voi yksityistapauksissa valtion edun vaatiessa määrätä, että eläkeajaksi luetaan kokonaan tai osaksi aika 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen muussakin kuin 1 ja 5 momentissa mainitussa palveluksessa tai tehtävässä.

Valtiovarainministeriö voi yksityistapauksissa valtion edun vaatiessa määrätä, että eläkeajaksi luetaan kokonaan tai osaksi aika 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen muussakin kuin 1 ja 5 momentissa mainitussa palveluksessa tai tehtävässä.

7 §

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palveluksesta erikseen laskemalla enintään 4 viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen 2 kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin 2 kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään 6 kuukautta. Jos näin on valittavina 3 kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on 4 kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioden keskimäärää kuukautta kohden. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päättyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palvelussuhteesta erikseen laskemalla enintään 4 viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen 2 kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin 2 kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään 6 kuukautta. Jos näin on valittavina 3 kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on 4 kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioden keskimäärää kuukautta kohden. *Jos palvelus on jatkunut useamman kuin 4 kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään edellä sanotuin tavoin palvelussuhteen päättymistä edeltäneiden 4 kalenterivuoden aikana saaduista työansioista, kuitenkin niin, että jos palvelus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan päättymisvuosi huomioon.* Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päättyneen 9 §:n 1

Voimassa oleva laki

Ehdotus

momentissa tarkoitetun työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1989.

Lain 7 §:n 1 momenttia sovelletaan palvelukseen, joka päättyy 30 päivänä kesäkuuta 1989 tai sen jälkeen. Lain 7 §:n 1 momenttia ei kuitenkaan sovelleta ennen 1 päivää tammi-kuuta 1994 alkavaan muuhun vanhuuseläkkeeseen kuin varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, vaan tähän sovelletaan aikaisempaa säännöstä.